

Matkailumarkkinoinnin palvelusopimuksen hyväksyminen

107/02.05.00.01/2023

Elinvoima- ja omistajaohjausjaosto 16.01.2024 § 4

Selostus

VisitKarelia Oy:n toimintaa ja rahoitusta on selvitelty vuoden 2023 aikana. Kuntaomistajat päättivät keväällä, että yhtiö puretaan hallitusti selvitysmenettelyn kautta. Tästä asiasta Outokummun kaupunki on osaltaan tehnyt päätöksen kaupunginhallituksen kokouksessa 5.6.2023 § 134.

Tarvetta Outokummun kaupungin mukanaololle maakunnallisessa matkailumarkkinoinnissa selviteltiin kevään 2023 aikana. Kaupunki järjesti asiaan liittyen matkailualan yrittäjille ja -toimijoille keskustelutilaisuuden 15.5.2023 kaupungintalolla. Tilaisuuteen ei saapunut yhtäkään matkailualan yrittäjää eikä -toimijaa. Uusi mahdollisuus ja tilaisuus järjestettiin 30.5.2023, jolloin tilaisuuteen saapui muutama henkilö.

Kuntien kesken VisitKarelian tuottamia palveluja, mm. matkailun markkinoinnin järjestämisestä selviteltiin edelleen. Valmistelussa kävi selväksi, että Pohjois-Karjalan maakunnan matkailun markkinointi on järjestettävissä myös muulla tavoin kuin maakunnallisena ja valtaosin kuntien omistamana osakeyhtiönä. Yhtiön toiminnot voidaan siirtää esimerkiksi alueellisille kehitysyhtiöille, Pohjois-Karjalan maakuntaliitolle tai suoraan kunnille. Myös monet yhdistelmät olisivat mahdollisia yhteistyössä maakunnan yritysten ja muiden toimijoiden kanssa yhteistyöllä.

Suomessa jokaisella isolla matkailualueella toimii alueorganisaation tehtäviä hoitava DMO (Destination Management Organization), joka vastaa tyypillisimmin oman alueensa matkailun edistämisestä, kehittämisestä, markkinoinnista, myynninedistämisestä ja edunvalvonnasta. Alueelliset DMO:t toimivat myös Visit Finlandin verkoston yhteysorganisaatioina alueille ja operatiivisina yhteistyökumppaneina.

VisitKarelia Oy:n toiminnan loppuessa, Pohjois-Karjalan uudeksi DMO-toimijaksi valikoitui Business Joensuu, jolla todettiin olevan parhaat edellytykset toiminnan jatkamiseen ja pitkäaikainen kokemus hanke- ja kuntayhteistyöstä. Toiminnan perusrahoitus tulee kaikilta nykyisiltä Pohjois-Karjalan maakunnan kunnilta (13 kuntaa). Kunnat rahoittavat yhtiötä yhteisesti sovitulla kuntakohtaisella rahoitusosuudella. Yhteistyökuntien nimeämät henkilöt (1+1 henkilökohtainen varajäsen) osallistuvat DMO-toiminnan matkailustrategian laatimiseen sekä toteuttamisen ohjaamiseen ja seurantaan DMO:n koordinoimassa matkailun ohjausryhmässä. Ohjausryhmään kuuluvat Joensuun kaupungin, Joensuun kaupunkiseudun muiden kuntien, Pielisen Karjalan ja Keski-Karjalan sekä Business Joensuun edustajat (yhteensä 5 henkilöä). Ohjausryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Matkailustrategia valmistellaan 4 kk sisällä siitä hetkestä, kun palvelusopimukset on allekirjoitettu kaikkien kuntien kanssa.

Maakunnallinen DMO toteuttaa koordinoitusti Pohjois-Karjalan matkailustrategiaa yhdistämällä kuntien resursseja tavoitteena lisätä Pohjois-Karjalaan kohdistuvaa matkailukysyntää kasvattamalla suunnitelmallisesti maakunnan vetovoimaa ja tunnettavuutta sekä kotimaan että kansainvälisillä

markkinoilla. DMO tekee tiivistä yhteistyötä alueen matkailuyritysten ja matkailutoimijoiden kanssa. Maakunnallinen DMO yhteensovittaa toimintansa kunta- ja kehitysyhteistyöverkoston kanssa.

Matkailustrategian sisältöön liittyvänä on erityisen tärkeää löytää kriteerit, joiden perusteella toiminnan vaikuttavuutta mitataan myös yksittäisen kunnan näkökulmasta. Mitä lisäarvoa yhteinen matkailun markkinointi tuo kunnille, mitä tuloksia yhteinen matkailun markkinointi tuo kuntien matkailuyrityksille?

Aikanaan Visit Karelian maksuosuus määriteltiin niin, että mara-liikevaihto (matkailu-ravintola-ala) vaikuttaa maksuosuuteen 50 % ja kunnan asukasluku 50 %. Kriteerien arvoja ei ole tarkistettu koko Visit Karelian voimassaolon aikana, vaan ne on betonoitu toiminnan aloitusvuoden, vuoden 2018 tasolle. Kyseiset kriteerit valikoituivat matkailun asiantuntijoiden toimesta, perusteluna, että ne vastaavat parhaiten Visit Karelian tuottamien palvelujen kustannustenjakoa kunnille.

Kuntajohtaja-kokouksessa marraskuussa päätettiin perustaa työryhmä, joka selvittää Visit Karelian palvelujen kustannustenjakoa kunnittain. Sopimuksessa sovitut kuntien keskinäisen maksuosuudet perustuvat laskelmaan, jossa on arvioitu sekä matkailun aluetaloudellista vaikuttavuutta (kapasiteetti, yöpymiset, liikevaihto mara-toimiala) että kunnan tosiasiallista talouden kantokykyä (verokertymä, väestö).

Alla olevassa kuvassa on koottu kunnittain saatavilla olevat indikaattorit vuodelta 2022. Rekisteröidyt yöpymistiedot ovat saatavilla kunnista ainoastaan Joensuusta ja Lieksasta. Mara-liikevaihtoa puolestaan ei voi käyttää sellaisenaan kuvaamaan suoraan matkailun aluetaloudellista vaikuttavuutta, koska indikaattoriin sisältyy myös kaikki kunnan paikallinen kysyntä, joka ei ole turismilähtöistä. Matkailuperusteisen liikevaihdon osuus esim. mara-toimialojen kokonaisliikevaihdosta on tieteellisessä tutkimuksessa (mm. Pohjoismainen malli, matkailun satelliittitilinpito) todettu olevan välillä 30%-80% riippuen kunnan tai laskennan kohteena olevan alueen luonteesta.

Matkailuosuusprosentti on kaikkein suurin matkailukeskuskunnissa ja kaikkein pienin isommissa kaupungeissa, jotka eivät itsessään ole varsinaisia matkailukohteita, kuten Suomessa esim. Rovaniemi ja Helsinki ovat. Tämän vuoksi sellaista yksiselitteistä kaikille kunnille oikeudenmukaista mallia, joka huomioisi myös matkailun tosiasiallisen vaikuttavuuden, ei ole helppo luoda. Tulevaisuutta koskien on myös huomioitava, että investoinnit matkailussa keskittyvät tällä hetkellä Lieksaan ja Nurmekseen, mikä nostaa jo lähivuosina näiden kuntien osuutta koko Pohjois-Karjalan maakunnan matkailutulosta.

	Väestö 31.12.		Liikevaihto 1 000 €		Huoneet		Yöpymiset		Laskennalliset verotulot	
	2022		2021		2022		2022		2022	
	asukkaita	%	€	%	lkm	%	lkm	%	€	%
MKL2 Pohjois-Karjala	162 540	100,0	143 558	100,0	1 672	100,0	494 368	100,0	227 253 520	100,0
Heinävesi	3 061	1,9	4 121	2,9	124	7,4			4 936 467	2,17
Iloantsi	4 492	2,8	4 002	2,8	82	4,9			7 033 840	3,10
Joensuu	77 513	47,7	95 363	66,4	631	37,7	200 321	40,5	113 683 713	50,02
Juuka	4 352	2,7	1 725	1,2	24	1,4			5 597 928	2,46
Kitee	9 727	6,0	4 957	3,5	126	7,5			11 930 772	5,25
Kontiolahti	15 157	9,3	4 561	3,2	51	3,1			21 879 411	9,63
Lieksa	10 372	6,4	11 540	8,0	322	19,3	115 105	23,3	15 105 948	6,65
Liperi	11 962	7,4	4 917	3,4					15 284 835	6,73
Nurmes	9 243	5,7	7 200	5,0	178	10,6			12 269 234	5,35
Outokumpu	6 457	4,0	2 141	1,5	40	2,4			7 681 054	3,38
Polvijärvi	4 084	2,5	2 153	1,5					4 816 384	2,12
Raakkylä	1 960	1,2	339	0,2					2 197 118	0,97
Tohmajärvi	4 160	2,6	539	0,4					4 936 816	2,17

HUOM: MARA-liikevaihtoon kuuluu myös kaikki muu kuin varsinaisen matkailukysyntä. Paikalliset + esimerkiksi opiskelijat. Ei voi käyttää sellaisenaan kuvaamaan matkailun merkitystä. Väestysty erityisesti isommissa kaupungeissa. Majoitushuoneiden ja yöpymisten määrä saatavilla vain taulukon kunnista, joissa tieto esitetty.

Käytännössä ei siis ole suoraa laskukaavaa, jolla em. taulukon luvuista päästäisiin sopimuksen liitteenä 1 oleviin maksuosuuksiin. Tämä johtuu siitä, että yöpymislukuja ei saada kuin kahdesta kunnasta. Lisäksi mara-toimialan

liikevaihdon matkailuosuusprosentti pitäisi kunnittain selvittää erillistutkimuksin, jos halutaan olla tieteellisen tarkkoja. Em. lähtötietopuutteista johtuen lopulliset maksuosuudet ovat sopimuksessa sovittuja prosenttiosuuksia, jotka perustuvat em. lähtötietoihin.

Todettakoon, että kustannustenjakokriteerien tulisi olla sellaiset, jotka ovat löydettävissä kaikista mukana olevista kunnista. Outokummun kaupungin osalta on todettava, että esim. kaupungin työpaikkaomavaraisuus on yli 100, viimeisin luku 113,7, mikä tarkoittaa sitä, että kaupungissa käydään paljon työssä muista kunnista, jotka käyttävät mm. lounaspalveluita, yöpyvät hotellissa, joita tuloja ei lueta Outokummun mara-liikevaihtoon. Sellainen kustannustenjakomalli, joka huomioi jotain jostain kunnasta, mutta ei kaikista, ei kannata pidemmän päälle.

Kuntajohtaja-kokouksessa sovittiin, ja muistioon kirjattiin

“vuoden kuluttua maksuosuuksia tarkastellaan uudelleen yhdessä, vuosi 2024 mennään valmistellun sopimuksen mukaisesti. Maakuntaliitto selvittää alkuvuodesta erilaisia malleja, joilla rahoitusta voitaisiin jakaa”.

Edellä mainitun johdosta palvelusopimukseen on lisätty seuraava teksti:

“vuosien 2025 ja 2026 vuosittaisen palvelukustannuksen (400 000 euroa + indeksikorotus) jakamisen kuntien rahoitusosuuksiksi kunnat sopivat vuoden 2024 aikana. Kuitenkin, mikäli kunnat eivät pääse yksimieliseen sopuun palvelukustannuksen jaosta vuosille 2025 ja 2026, määräytyvät ko. vuosien maksuosuudet samalla tavoin kuin vuoden 2024 maksuosuudet eli liitteen 1 mukaisesti. ”

Vaikutusarviointi	Matkailualan yritysten menestyminen ja liiketoiminnan kasvu
Valmistelija	Vs. hallinto- ja talousjohtaja
Lisätietoja	Kaupunginjohtaja
Esittelijä	Vs. hallinto- ja talousjohtaja
Päätösehdotus	Elinvoima- ja omistajaohjausjaosto hyväksyy matkailumarkkinoinnin palvelusopimuksen ja esittää sen edelleen kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi.
Päätös	Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
	Merkintä: kaupunginjohtaja Päivi Lintumäki ilmoitti olevansa esteellinen ja oli poissa kokouksesta tämän pykälän päätöksenteon ajan klo. 16:48 - 16:57. Esteellisyyden syy: yhteisöjääviys, Päivi Lintumäki on VisitKarelia Oy:n hallituksen jäsen.
